LAUSUNTO

Helsinki 20.5.2026

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite: U 14/2024 vp / Lausuntopyyntö

Asia: U 14/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta direktiiviksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston sekä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/JHA korvaamisesta täydentävä jatkokirjelmä

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 240 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: Lakimies Patrik Metsätähti, patrik.metsatahti@soste.fi, p. 040 938 3454

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE:n lausunto

Suomalainen kansalaisyhteiskunta perustuu yhdistyksiin, joita ihmiset ovat perustuslaillisen yhdistymisvapautensa toteuttamiseksi perustaneet jonkin aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten. Valtaosa suomalaisista yhdistyksistä toimii yksinomaan vapaaehtoispohjalta.

Kun tällaisiin toimintoihin kohdistetaan vastaavia hallinnollisia velvollisuuksia kuin ammatilliselta pohjalta toimiviin järjestöihin, yrityksiin tai viranomaisiin, ei sääntely yleensä niinkään muuta heidän toimintaansa, vaan se käytännössä usein johtaa toiminnan loppumiseen.

Tämän vuoksi SOSTE asiaan liittyvässä lausunnossaan vuonna 2024 painotti, miten tärkeää erityisesti rikostaustan selvittämistä koskevan osalta olisi, että sääntelyssä säilyy riittävä kansallinen liikkumavara ja suhteellisuus.

Laaja rikostaustan tarkastamisvelvollisuus lasten kanssa tapahtuvassa vapaaehtoistoiminnassa tulisi todennäköisesti merkittävästi muokkaamaan erityisesti urheilujärjestöjen ja erilaisia harrastusmahdollisuuksia lapsille tai lapsiperheille tarjoavien järjestöjen toimintakenttää. Se luultavasti olennaisesti vähentäisi erityisesti Suomen haja-asutusalueilla asuvien lasten harrastusmahdollisuuksia.

Perustelumuistiossa todetaan, ettei Suomi ole neuvotteluissa saanut joustoja rikostaustojen tarkastamista koskevaan sääntelyyn, eikä niiden saamista pidetä todennäköisenä. Sen sijaan direktiiviin ollaan Euroopan parlamentin mietinnön myötä mahdollisesti lisäämässä esimerkiksi sääntelyä vapaaehtoistyöntekijöiden velvollisuudesta ilmoittaa viranomaisille lapsiin kohdistuneesta rikoksesta.

Lisäksi Euroopan parlamentin mietinnössä ehdotetaan jäsenvaltioille uusia velvoitteita liittyen erilaisiin ilmoitusmekanismeihin, koulutukseen sekä tuki- ja ehkäisyrakenteisiin, jollaisista esimerkkeinä mainitaan tukipuhelimet ja chat-palvelut.

Kuten muistiossa todetaan, monet tällaiset palvelut ja toimintamallit ovat Suomessa perinteisesti toteutuneet kansalaisjärjestöjen kautta. Samalla järjestökentän toimintaedellytyksiä on viime vuosina heikennetty merkittävillä rahoitusleikkauksilla ja kasvavalla hallinnollisella kuormituksella. SOSTE pitää ongelmallisena kehitystä, jossa järjestöille samanaikaisesti asetetaan uusia odotuksia ilman, että niiden tosiasiallisia resursseja ja toimintaedellytyksiä turvataan.

SOSTE pitää erittäin tärkeänä lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan tehokasta ehkäisemistä ja torjumista. Samalla sääntelyn valmistelussa ja toimeenpanossa tulee huolehtia siitä, että kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset, vapaaehtoistoiminnan erityisluonne sekä järjestöjen tosiasiallinen kyky toteuttaa niille asetettavia velvoitteita huomioidaan asianmukaisesti. Muutoin on vaarana, että sääntelyn käytännön

vaikutukset kohdistuvat juuri siihen matalan kynnyksen harrastus-, vertaistuki- ja kansalaistoimintaan, joka on Suomessa keskeinen osa lasten ja nuorten hyvinvointia.